

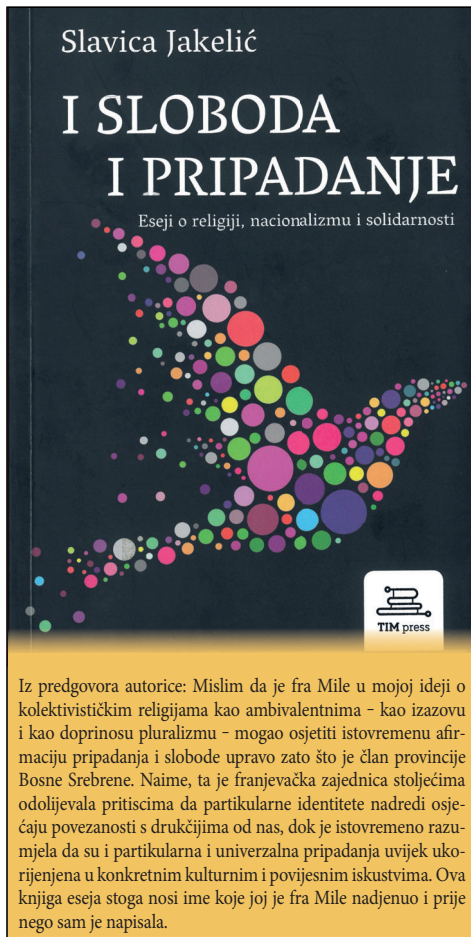
# I identitet i solidarnost

PIŠE:

MILE BABIĆ

Možemo biti „superpovezani” putem moderne tehnologije, a opet, kao ljudi, biti međusobno udaljeni svjetlosnim godinama

U uvodnom tekstu naslovljenom „Zašto su bosanski franjevci važni za svaku priču o identitetu i solidarnosti” u svoju knjigu pod naslovom *I sloboda i pripadanje*, koju je posvetila franjevcima Bosne Srebrene, istaknuta sociologinja religije Slavica Jakelić jasno dokazuje da crno-bijelo mišljenje nije nikakvo mišljenje, nego izraz taštine i mržnje, koje zastupa isključivosti po shemi *ili – ili* (*ili jedno, ili drugo*), što odvodi čovjeka u nasilje i u teoriji i u praksi. Danas se pojavljuju autori koji tvrde da modernizacija i sekularizacija društva vode slabljenju ili nestanku religije i očekuju da će religija i nacija (nacionalna i religijska pripadnost) nestati. Kod nas u Bosni i Hercegovini danas je najvažnija nacionalna i religijska pripadnost, a na Zapadu je najvažniji individualizam, u kojem pojedinac ne pripada nikome, ne želi biti član nijedne zajednice ni institucije, niti pripadati religioznoj i nacionalnoj zajednici. Naša autorica na to odgovara da rješenje nije svodenje



Iz predgovora autorice: Mislim da je fra Mile u mojoj ideji o kolektivističkim religijama kao ambivalentnima – kao izazovu i kao doprinosu pluralizmu – mogao osjetiti istovremenu afirmaciju pripadanja i slobode upravo zato što je član provincije Bosne Srebrene. Naime, ta je franjevačka zajednica stoljećima odolijevala pritiscima da partikularne identitete nadredi osjećaju povezanosti s drukčijima od nas, dok je istovremeno razumjela da su i partikularna i univerzalna pripadanja uvijek ukorijenjena u konkretnim kulturnim i povijesnim iskustvima” (str. 11). Zatim objašnjava razlog koji ju je potaknuo da knjigu posveti franjevcima Bosne Srebrene: „Posvećena je

individualne slobode na religijsku i nacionalnu pripadnost, jer je to nasilje nad čovjekom pojedincem; niti je rješenje da pojedinac, u ime svoje individualne slobode, odbacuje svoju (bilo koju) pripadnost, jer je i to nasilje. Autorica nam pokazuje da se partikularno (posebno) i univerzalno (opće) uzajamno pretpostavljaju i uključuju.

Uzajamna isključivost razara pluralizam, koji je pravo stanje stvari, jer se život umnaža u razlikama, a ne u homogenizaciji koja poništava razlike. Kao primjer afirmacije razlika, a time i samoga života, autorica spominje bosanske franjevce na sljedeći način: „Naime, ta je franjevačka zajednica stoljećima odolijevala pritiscima da partikularne identitete nadredi osjećaju povezanosti s drukčijima od nas, dok je istovremeno razumjela da su i partikularna i univerzalna pripadanja uvijek ukorijenjena u konkretnim kulturnim i povijesnim iskustvima” (str. 11). Zatim objašnjava razlog koji ju je potaknuo da knjigu posveti franjevcima Bosne Srebrene: „Posvećena je

franjevcima Bosne Srebrene kao izraz zahvalnosti za sve ono što su stoljećima radili te i dalje rade, da pokažu kako se naša pripadanja i slobode međusobno ne isključuju, već nadopunjavaju i jačaju. Svaka priča o identitetu i solidarnosti obogaćena je njihovom bosanskom pričom” (*ibid.*). U navedenim citatima i kroz cijelu knjigu provlači se autorčin dubinski uvid kao niti vodilje koje glase: *i sloboda i pripadanje, i partikularno i univerzalno, i identitet i solidarnost*. Što smo sigurniji u sadržaj i snagu svoga identiteta, to smo solidarniji s drugima. Tako se identitet i solidarnost uzajamno jačaju.

Odlike izvrsne knjige Slavice Jakelić suptilne su analize religije, nacionalizma i solidarnosti, bez bilo kakvih svodenja i isključivosti te dubinski uvidi koji potvrđuju da je svako ukidanje pluralnosti na svim područjima i razinama ljudskoga života nasilje nad životom i nad ljudskim umom. Tako se kod autorice pluralizam javlja kao pretpostavka traganja za identitetom. Što je čovjek svjesniji svoga identiteta, to je sposobniji za relaciju solidarnosti s drugima. Ovo vrijedi za individualne i kolektivne identitete. Niti vodilje

kroz svih šesnaest eseja ove knjige sljedeće su: i sloboda i pripadanje; i identitet i solidarnost; i partikularno i univerzalno. Nikola Kuzanski u spisu *O miru među religijama (De pace fidei)* još je u svoje vrijeme primijetio da živimo u pluralnom svijetu i da ovaj pluralni svijet pretpostavlja Onoga bez kojega nije mogao nastati. Kratko rečeno, pluralizam je ontološka (neukidiva) činjenica. Život se umnaža u razlikama, a ukidati razlike znači ukidati život. U tome je humanistička poruka ove knjige. Vrlo afirmativan pogovor ovoj knjizi napisao je protestantski teolog Zoran Grozdanov.

Iz svoga iskustva mogu reći sljedeće: što je čovjek jače utemeljen u svome identitetu, to je sposobniji za jaču solidarnost s drugima. To vrijedi za individualne i kolektivne identitete. Naime, oni koji su nesigurni u svoj identitet nesposobni su i za solidarnost s drugima. Kad sam primao nagradu za demokraciju u Beču, postumno dodijeljenom mom najboljem prijatelju Dževadu Karahasanu, sve novine koje su o tome izvješćivale citirale su moju rečenicu. „U našem prijateljstvu on je postao bolji musliman, a ja bolji katolik.” Identitet i

solidarnost uzajamno se pretpostavljaju, uključuju i podupiru. |

Slavica Jakelić (Split, 1970.) američka je znanstvenica hrvatskoga podrijetla sa zavidnom akademskom karijerom i rezultatima vrijednima pažnje. Školovana je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (studij sociologije) i na Boston University (doktorat iz sociologije religije), a sada je zaposlena na Honors College, Valparaiso University (Indiana, SAD). Bavi se različitim fenomenima religije i njezine društvene funkcije kao i popratnih religijskih pojava (sekularizacijom, sekularnim i religijskim humanizmom, perspektivama, dosezima i granicama međureligijskoga dijaloga), socijalnom teorijom i teorijom moderne te odnosnom religije i globalizacije. Usavršavala se i radila na mnogim institutima u SAD-u i u Europi. Njezina dosad najpoznatija djela jesu *Collectivistic Religions. Religion, Choice, and Identity in Late Modernity, Both Freedom and Belonging* i *Pluralizing Humanism*. Trenutno radi na novoj knjizi.



PODUZEĆE ZA UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU  
**FRUTA VERONA** d.o.o.

VELEPRODAJA RELIGIOZNIH ARTIKALA  
I REPROD MATERIJALA

Međugorje / Čitluk

Tel./Fax: +387 36 650 855 / Mob.: +387 63 323 245  
+387 63 323 168 / +387 63 893 244 / e-mail: damirsego@gmail.com